

Рецензия

за трудовете на доц. д-р Лилия Илиева
за участие в конкурса за професор по общо и сравнително
езикознание в ЮЗУ, Благоевград (Д.В. бр. 55 от 19. VII. 2011 г.)

Доц. д-р Лилия Илиева е единственият кандидат за участие в конкурса за професор по общо и сравнително езикознание, обявен в Държавен вестник за ЮЗУ „Н. Рилски”, Благоевград (Д. В. бр. 55 от 19. VII. 2011 г.).

Доц. д-р Лилия Илиева е родена през 1952 година в София. Завършва българска филология в СУ „Кл. Охридски” с две втори специалности: философия и китайска филология (1970–1975). Продължава в СУ обучението си като аспирантка (1978–1982). Асистент по съвременен български език в ЮЗУ (1976). Доцент по общо и сравнително езикознание в ЮЗУ (1997 – досега). Успоредно с това – хоноруван преподавател по етнолингвистика в Пловдивския университет (1996 – досега), в Славянския университет (1997–2000). Хоноруван преподавател по съвременни лингвистични теории в СУ – начална педагогика (2003–2004). Лектор по съвременен български език, литература и култура в Пекин (2004–2007). Ръководител на катедрата по български език в ЮЗУ (2007– до днес).

Специализирала е в Загреб (1юли 1983 – 30 юли 1983); в Москва (1. IV. 1986 – 30. V. 1986); в Елсинор, Дания (1. VII. 1988 – 30. VII. 1988); в Санкт Петербург (1. XII – 30. XII. 1990); в Белград (1. X. 2010 – 22. XII. 2010).

Владее в различни степени: руски, сръбски, хърватски, английски, френски. Ръководител е на научен проект „България, българското и българският език в светлината на теорията за илиризма” (ЮЗУ, университетски, 2007–2008). Участва в редакционната колегия на сп. „Балканистичен форум” (1996–2004) и на сп. „Езиков свят” (2006 – до днес). Член е на Association for linguistic typology.

I. Научно-изследователската продукция на доц. д-р Лилия Илиева е обемна и изпълнена на високо научна равнище. Днес тя е една от най-представителните фигури в областта на общото езикознание у нас. Няма да бъде преувеличено ако се каже, че благодарение на знанието и използването на чужди езици и на изключително широката

й ерудиция, превърната чрез лингвистични анализи в конкретни дела, в настояще време тя е и една от водещите изследователки по обща и сравнителна лингвистика в България, която с успех прилага и съчетава най-съвременните методи на американското и европейското езикознание. Нещо повече, тя е един от малкото филолози, които са освен това и отлични специалисти по китайски език и литература в България. Всичко това високо издига авторитета на ЮЗУ „Н. Рилски” в национален и международен план. Ще отбележа още, че доц. Илиева е една от ранните научни работници в него и в известен смисъл е и сред неговите създатели.

1. От богатата й научна пордукция тук ще открия публикуваното **самостоятелно монографично** изследване, свързано с профила на обявения конкурс „Българският език в предисторията на компаративната лингвистика и в езиковия свят на ранния европейски модернизъм”, Благоевград 2011. Този труд условно ще нарека хабилитационен, защото представените й изследвания са многобройни. Той представлява изключителен принос в историята на българското езикознание поради следните причини:

а) Книгата, както сама посочва авторката, разглежда нова и малко изследвана проблематика, свързана с отразяването на онези форми на българския език в чуждестранните филологически трудове до края на XVIII век, които носят чертите и на новото време.

б) Тя съдържа богат материал, в който са намерени много нови данни, представящи в различна светлина известията за битуването на българския език в света.

в) Научната компетентност на доц. Илиева е изключително висока. Броят на цитираните извори е около 50, а на цитираните автори и източници – 160.

В **Предговора** тя с основание твърди, че досега е било прието да се смята „че българският език е бил забравен по света във времето на турското иго и чак през XIX век е бил „преоткрит”. Като първа информация за българския език в европейския свят обикновено се сочи прочутата „добавка” на Вук Караджич, отпечатана през 1822 г. във Виена. Научното отношение – според Илиева – поставя началото на предисторията на компаративната лингвистика още през XIII в. На тази изключително важна постановка авторката посвещава цели 275 стр.

В **Увода** се представят проблемите и задачите на изследването, след което следва **първата глава**. Тя е проучване на предисторията на сравнителното езикознание и понеже в света няма обстойно изследване по въпроса – задачите са мащабни не само с оглед на представянето на

българския език, на южнославянските езици, но и с подготвяне на история на бъдеща компаративна лингвистика.

Вписването на българския език и на славянските езици в предисторията на сравнителното езикознание започва от XIII век, т.е. то е свързано с времето, когато се извършват **класификациите** на езиците. Тогава се отбелязва и езикът на българите. По-късно Илиева търси познанията за българския език и сред православното население на някогашната Ржеч Посполита (а може би по-правилно Жеч Посполита). Авторката отбелязва през XVI и XVII в. и български песни – „бугарщици”, които са били пети до Далмация. Посочва и огромното значение на т.нар. „католическа пропаганда” от XVII в., несправедливо пренебрегвана досега и слабо изучена.

Следващият ориентир е времето на турското владичество, представено научно от Евлия Челеби, който често отбелязва българската народностна принадлежност на жителите от Мизия, Добруджа, Тракия и Македония.

Информациите, които привежда доц. Илиева във **втора глава** за Роджър Бейкън относно езика на българите за първата в света лингвистична енциклопедия и за автори като Зигмун Гелен, Вартоломей Георгиевич, Теодор Библиандер, Фауст Вранчич, Жозеф Жуст, Йеронимус Мегизер, Мавро Орбини, Себастиан Долчи, Ервас и Пандуро, а също така и за представителите на руската научна мисъл като М. В. Ломоносов и особено А. П. Сумароков, прилагащ спесимен от българския език, са респектиращи.

Нови са и сведенията от двата речника на Павел Беринда и Лаврентий Зизаний за т.нар. „български език” в Пересолницкото евангелие, но бих искал и да вметна критичната бележка, че интернационалният и славянският фон, който приемам като изключително нужен за легитимацията на българския език, на места е толкова голям, че измества от центъра интересните сведения за нашия език.

Критично е отношението на авторката към тезите на хърватския акад. Бадалич, според когото в публикуваните адреси в Империя (5 стихотворения) от Юрай Крижани трябва да се припознаят отделните славянски езици – български, хърватски и сръбски.

Въпреки изкусителните податки за споменаване на български език в тези стихове, доц. Илиева не се съгласява с това твърдение и търси наше присъствие на друго място – в споменаването на типове български топоними. Този факт е доказателство за това, че авторката не работи с предпоставени тези, които дори биха били в хармония със

стария и новия български национален романтизъм, а търси много сериозни езикови аргументи за доказване на своята теза.

Много съществен личен принос, познат ни и от други по-раншни проучвания на Илиева, откриваме в разгледания от нея „Българско-гръцки ръкописен речник” от XVI в., който дори шокира със своите български светски (любовни) песни в рими и с ритъм, а също така и с „български песни” в хърватски записи на Петър Богдан Бакшич.

Третата глава, както твърди авторката, е посветена на Гутенберговата революция и отражението ѝ върху дейността на православните и на южните славяни. Става дума за отпечатването на творбите на старата българска литература. В изданието на Божидар Вукович и на сина му се откриват работи на Патриарх Евтимий и Черноризец Петър. Илиева отхвърля тезата за „Абагар”, че е първата печатна българска книжка, но подчертава, че тя е първата печатана книга специално за българския народ, т.е. налице е ярко изразено национално съзнание.

Доц. Илиева разкрива важното обстоятелство, че и българите като другите южни славяни, въпреки тежкото си положение, веднага се включват в процеса на т.нар. комуникативна революция, т.е. те продължават да участват в европейското културно развитие и оттук да се свързват с ранния модернизъм, който е изведен и в заглавието на труда. Илиева посочва интересния факт, че на територията на източноправославна България се разгръща битката между католици и протестанти. „Филип Станиславов е написал своята книга – твърди с основание авторката – със своя концепция за книжовния език на българите, която не се различава съществено по общата си насоченост от концепцията на свои предшественици или съвременници от други славянски страни” (с. 15).

Приносните моменти в труда бих обобщил така:

1. 1. Привежда се нова информация за известността на българския език през мрачното за българския народ време (XVI, XVII, XVIII в.), като се поглежда „отвън” – чрез погледа на европейската образованост във времето, когато се заражда европейският модернизъм.

В изследването се изнасят нови и неочаквани факти за познанието на българския език в света на европейската култура.

1. 2. Специално се отбелязва почти неизвестният факт, че за пръв път през 1781 г. спесимент за българския език дава големият руски поет и драматург А. Сумароков – предшественик на компаративната лингвистика в Русия.

1. 3. Авторката спомага за разбулването на значителното терминологично разнообразие на етнонимите **българин** и **български език** през Средновековието и ранното Възраждане.

1. 4. Книгата ѝ хвърля и обилна светлина върху българския език в средите на православните източни славяни (Украйна, Белорус), намиращи се в контакт с католическия свят от Жеч Пospолита.

1. 5. Доц. Илиева открива български реквизит дори в Кирхеровия сборник, издаден в Рим през 1652 г., в който българския език не е отразен.

1. 6. Доц. Илиева разглежда печатното дело на южните славяни, включващо и едичията на старобългарски текстове.

Общият извод се налага сам по себе си: откритите от доц. Илиева нови факти сериозно променят представите за това, че българският език е бил „забравен” до 19 век от културната общественост в света.

Трудът на доц. д-р Лилия Илиева е много сериозен принос всред малкото досега проучвания, посветени на предисторията на българския език.

В него е налице изключително богата и интересна фактология, в по-голямата си част непозната и досега разхвърлена на различни невинаги достъпни книгохранилища в Европа и по света.

Изследването коригира нашите досегашни представи за известността на българския език сред културния свят. В този смисъл то действително разкрива нови хоризонти за бъдещи изследвания върху историята на българския език.

Във връзка с апробацията на части от труда вж. точки 1, 2, 3 и 4 от приложените Резюмета на докладите „Нови данни за българската поезия през XVI и XVII век”; „Абагар” на Филип Станиславов от Велике Булгарие бискуп (Рим 1651г.) културен проект на образован християнин”; „Абагар” на Филип Станиславов (Рим 1651 г.) и неговият културен контекст” конференция на тема „Chrześcijański Wschód I Zachód. Formy dialogu, wzory kultury, kody pamięci”, Poznań 2010; „Гутенберговата революция и православните южни славяни”.Д

II. Друг самостоятелен монографичен труд, който макар и предназначен за университетско преподаване далеч надхвърля рамките на учебник, е книгата „Увод в езикознанието”, Благоевград 2001. В методологично отношение и по богатство на материала, идеите и изводите изследването рязко се отличава от досегашните подобни трудове. На него може да се гледа като на своеобразна лингвистична миниенциклопедия, даваща отговори на многобройни въпроси,

поставени и пред съвременното езикознание, а именно: лингвистиката като наука, своеобразието на лингвистичните методи – сравнително-историческия (с оглед на класификациите на езиците по света), структурализма, лингвосемиотичния, генеративния и пр. Книгата има важна значение с въвеждането в обиход на огромно количество езиковедски термини, необходими за работата на студентите по отделните лингвистични дисциплини. В монографията е намерила отражение склонността на доц. Илиева към поднасяне на любопитни факти и интерпретации съобразно най-новите постижения в съвременната наука за езика.

III. Доц. Илиева, заедно с П. Петков и Л. Перчеклийски, е основен участник в колективния труд „Средновековни български новели. Тиквешки сборник. Текст и изследвания“, Благоевград 2010, 182 с. Нейна е по-голямата част от труда: уводът „Тиквешки сборник и неговото място в българската литература „ (с. 5–18), а също така и вътрешноезиковият превод (заедно с П. Петков) на новелите (с.20–117).

В Уводната част доц. Илиева обръща специално внимание на следните важни проблеми: а) Творбите на старата българска литература, адаптирана или оригинална, досега не са достатъчно добре познати и оценени като произведения на изкуството, т.е. с изтъкване на техните естетически качества. Оттук и измамливото впечатление, че те са изпълнявали само религиозни и идеологически задачи. За съвременния читател, който се интересува от фабулата, композицията и героите на произведението, понятието „апокриф“ няма негативния църковен смисъл; б) Авторката на Увода подчертава, че името на акад. Начо А. Начев – откривател и анализатор на „Тиквешки сборник“ неправилно се е смесвало (дори и от отлични специалисти) с името на друг учен – Никола Начев. В биографичната справка тя сочи, че Н. Начев е предимно филолог и още на 18 години той написва и издава възрожденска граматика, а по-късно става инициатор на „Книжици за прочит“, където се публикуват безценни фолклорни и етнографски материали. Тя отбелязва също така научните му изследвания в „Периодично списание“ и, разбира се, изработката на важното издание „Тиквешки сборник“; в) Тъкмо от изданието на Н. Начев се е възползвал и Бл. Конески, който го е преиздал региолектно на скопска норма. Вътрешноезиковият превод на книжовен български език на нашите автори отново връща паметника на неговото изконно място в българската литература. В този смисъл са важни и наблюденията на Илиева за креативността на старобългарския преводач при адаптацията

на творбата с включването и на „Солунската легенда” в нея чрез пасажа, в който недвусмислено Господ посочва месианската роля на българите за разпространението на християнството сред славянския свят. Частта „Коментар” е изцяло написана от доц. Илиева. В нея изключително компетентно е извършен анализ на текстовете, който издава висока обща и професионална (езиковедска, литературоведска, етноложка и филологическа) култура на авторката. Накрая трябва категорично да подчертая, че задачите, поставени в Увода на книгата са докрай постигнати: Средновековните български новели и есета действително съдържат неподвластна за времето си омая като произведения на средновековното изкуство и по нов начин очертават хоризонта за равнището на културата от онова време.

Този подход на доц. Илиева да съзρε в средновековната българска литература зараждащото се „светско” начало като предвестник на модерното и европейското по нашите земи – наблюдение, което тя с успех утвърждава и в монографията си – намира отражение в терминологията на извършения от нея анализ. Тя не борави толкова с термина „апокрифи”, а с термините „новели” и „есета”, които по-добре отразяват появата на новите тенденции в българската книжнина от XV в., недостатъчно добре анализирани и назовани дори и от нашите съвременни литературоведи.

По-особено, но самостоятелно място заемат авторските лекции във вид на учебници, предназначени за китайските студенти, изучаващи български език в Пекиния университет за чужди езици (№ 4–5). Това са прочетени „Лекции по история на българската литература” (с редактор Гъ Джъцяи, 1997, 133 с.) и „История на България” (със същия редактор, 1996, 73 с.).

В тях, в достъпна форма с необходимите акценти на любопитни факти, са представени в адаптиран вид основните етапи в развоя на българското общество през вековете.

Независимо че на пръв поглед тези учебници стоят малко встрани от езиковедската проблематика трябва да отбележим, че и те се използват за лексикални цели – след всяка глава следват речничета по темите, в които основните български термини са преведени на китайски.

Китайската проблематика присъства в няколко серии от статии. Ще посочим само „Езикът на китайските хуни сюнну. Общи данни” (№ 6), където покрай конкретната фактология се прокарва важната мисъл, че „прабългарите (протобългарите, Аспаруховите българи) (може би) са мост между сюнну и културата на европейските народи”. Според

унгарската монголистка Б. Обрушански в Европа названиета „бял град” е пренесено при миграцията на сюнну. Българите са дали имената на поне три града: в Сърбия – Белград, в Албания – Берат и в България – Белоградчик.

В друга своя студия „Китайската терминология за родство. Преглед” (№ 7) въз основа на теоретичните изследвания на най-представителни световни етнологзи и лингвисти като Робърт Лоуи, Алфред Крьобер, Джордж Мърдок, Бронислав Малиновски, А. Радклиф-Браун, Клод Леви-Строс, Джок Гуди авторката изнася огромно количество от китайски названия, систематизирани в многобройни таблици от т.нар. елементарни, съставни и описателни термини, групирани по различни линии (на баща: по възходящо поколение, по нулево поколение, по низходящо поколение; на майка: по възходяща линия, по пулево поколение, по низходяща линия; на съпруга: по същите линии; на съпругата: нулево поколение, възходящо поколение; на децата: по същите линии и т.н.). Странно, но навярно точно звучат след дългите словни сп. и съци твърденията, че приведените термини съвсем не изчерпват темата. Те обаче са хсвидетелство за дълбокото навлизане на авторката в пространните и своеобразни дебри на китайския език.

Доц. Илиева е приложила и някои статии на китайски език (№ 8), които идват да ни покажат, че тя е приет и компетентен автор в списанията на Китайската страна.

В интересната статия „Рецепция на българската литература в Китай” (№ 8) участничката в конкурса отбелязва важния факт, който хвърля светлина върху литературния обмен: „Проблемът за допирните точки между българската и китайската литературна традиция изглежда парадоксален, но той не е неоснователен. Едно неочаквано препокриване е свързано с разпространението на кратките хумористични фолклорни истории, свързани в България с името на Хитър Петър. В Китай те са популярни като фолклорни анекдоти за Афанди (името „Афанди” произлиза от уйгурското ефенди)”.

Друг голям дял от продукцията на доц. Илиева е свързан с решаването на въпроси от по-общ характер. Важна в това отношение е студията ѝ „Български данни за наследството на индоевропейския поетически език: фрагменти от творби на Климент Охридски (X в.) и Патриарх Евтимий (XIV в.)” (№ 9).

Още от самото прекалено дълго заглавие проличава желанието на авторката да изведе приноса на българската епическа традиция в разкриването на формулите на индоевропейския поетически език чрез

оставеното ни наследство от произведения на Климент Охридски и Патриарх Евтимий. Това тя прави като търси синонимните употреби на индоевропейското съчетание *нетленна (неувяхваща, непомръкваща) слава*, което в различни варианти е типично за езика на Омир, за химна „Ригведа” и др. Във фокуса на вниманието обаче едва ли остават само двата текста на Климент и Евтимий с облажаванията на части от тялото. Съпоставителният материал от другите езици по света, и особено от нашия (българския) фолклор, са свидетелство за огромните изследователски търсения на доц. Илиева. Стремешът към всеобхватност на материала и анализа обаче довежда в определени случаи дотам, че се изнасят и доста битови примери за разчленявания на човешкото и животинското тяло, в които отсъстват елементите на прославянния и облажавания, така типични за индоевропейските поетични формули, свързани с изтъкването на славата на старите индоевропейци.

В друга статия „Българският език и езиковите универсалии” (№ 10) Илиева обръща внимание на значението на българския език за индоевропеистиката, славистиката и за общото езикознание. „В българския език – отбелязва тя – се наблюдават конструкции, които са в противоречие с универсалия 28 на Дж. Гринберг”. За пример са дадени формите *такава, такова, такива* (от *такъв*), където словообразователният елемент *-ва* („частица”) е в противоречие с казаното от Гринберг. Той е поставен **след** (а не **пред**) словоизменителните показатели (*а* – за ж.р.; *о* – за ср.р.; *и* – за мн.ч.), т.е. налице е нарушение на правилото за езикова универсалия, установена от Гринберг. Впрочем това се отнася и за книжовното *онакъв* и за диалектното *сакъв* с парадигма *сакава, сакова, сакива*.

Съществени са приносите на доц. Илиева в областта на етнолингвистиката, която – според нея – няма самостоятелен характер като отделна дисциплина и е без „ясна дефиниция, теория и методи, които да я разграничават от другите науки.... Затова тя е по-скоро изследователско поле, което покрива пространството на различни интереси и в което се кръстосват различни гледни точки”. Така авторката озаглавява и своята теоретична статия – „Етнолингвистиката – поле между „другата лингвистика” и етнологията” (№ 11).

Към този пограничен дял трябва да отнесем групата от статии, в които си дават среща езикознание, литературознание (най-често фолклористика), стихознание, история и др. Такава е напр. статията „Нови данни за българската поезия през XVI и XVII век” (№ 12) с емоционалното и удивително подзаглавие (невероятно, но факт:

българска любовна поезия на костурски диалект от XVI век!). Като подновява критиката към Вайян заради първото издание на речника, излязъл с фалшифицирано заглавие, т.е. вместо превода от гръцки „Начало на думи у българите, отнасящи се към народния език”, речникът е с измисленото заглавие „Un lexique macédonien”, Илиева привежда текст и извършва анализ, от който заключава, че в песните се открива клаузулна рима, която не е типична за фолклорната творба и за старата индоевропейска поетическа традиция. „Клаузулната рима – пише тя – се появява в поезията на отделните индоевропейски езици едва в трубадурската лирика, а освен това тя се е срещала и в средновековната латиноезична религиозна лирика”.

Този широк и усложнен полет на мисълта из пространството (Европа) и времето (латиноезичното средновековие) всъщност не е нужен. Обяснението е много по-просто, като се разгледа акцентната система на самия костурски диалект, която се характеризира с постоянно преобладаващо парокситонно ударение, а в определени случаи и с пропарокситонно. Тогава става ясно, че диалект, който стои на границата между фиксираното парокситонно и пропарокситонно ударение, не може да има ямбична или анапестична клаузула, а само хорея или дактилна. С други думи новият тип рима и ритъм се дължат не на чуждо влияние, а на вътрешните прозодични особености на диалекта. „Новото”, което се появява в поезията е тематиката, и до известна степен дискантната „кръстосана” рима – черти нетипични за народната поезия.

В статията ”Не, защото е „от Бога грехота, от хората срамота”: нравствен императив в българската традиция (данни от българския фолклор)” (№ 13) е направен езиков преглед на огромно количество песенен фолклорен материал, за да се докаже тезата, че християнския консервативен характер на морала е ръководил българина. Концептирането на понятието *Бог* и на свързаната с него концептуална структура за *грех*, *срам* и *писмен закон* създават правилата за конституиране на традиционната българска общност през вековете.

Пълна с идеи е статията „Синдромът „Александър”” (№ 14), съдържаща анализ на основните постановки на сръбската „Александрия”. Коментира се излизането и новото възвръщане на Александър във Вселената през вратата, която изгражда Александър Македонски, с което се превръща в мит, покоряващ пространството и времето. Той създава потомци, за които претендират като наследници много народи в света. „В източниците – отбелязва доц. Илиева – можем да намерим и указания за свързване на Александровото име с волжко-

камските българи” (според „Александрията” на Амир Хосров). В заключението авторката лансира новата идея, че „с оглед на българистичната проблематика, особено наложително...(е) да се обърне внимание на Александровата идея при наследниците на хуните – ефталити, запазили тяхното име хунзите, както и на възможността за южнославянски произход на Александровата грамота, „дадена” на славяните....както и възможността зад споменатите в някои варианти имена на славянски владетели да се съдържат указания за български владетелски имена”.

С прабългарска проблематика са занимава доц. Илиева в статията „Из речника на прабългарските социални институции: съществува ли тюркска езикова следа?” (№ 15). След като разглежда титлата на владетеля и на консортата, името на Аспарух, на Тангра, доц. Илиева задава най-важния въпрос: „Тюркски ли е речникът на прабългарските институции?”. Тя посочва сложността на ситуацията и смята, че за оформянето на средноазиатски културен център с участието на много страни и култури, заслугата е на похода на Александър Македонски, който разпространява идеите на античния (елинистичния) свят чак до Китай и Индия, т.е. в средноазиатския културен център битуват различни езикови явления – резултат на различни по тип езици – индоевропейски и неиндоевропейски.

Към „българистичните” статии (дотогава доколкото могат да бъдат само българистични, поради широкия общолингвистичен поглед на Илиева) ще отнесем „Името на Самуиловата дъщеря Косара” (№ 15). Без да е категорична, тя допуска, че името може да е резултат от хунско-славянски контакти. Тълкуването – според нея – на името Косара чрез гласата от езика на сюнну е по-правдоподобно от това на Прицак.

Любопитство буди оригинално замислената статия „Античният логически парадокс ”Крокодилът” и кореспонденцията на цар Симеон” (№ 16). В нея доц. Илиева сочи Симеон като изтънчен познавач на античната логика, който иронизира византийската ученост.

Много важна за историята на нашата наука след Освобождението е работата на Илиева „Световното значение на езиковедските приноси на проф. д-р Иван Георгов” (№ 17) – един от председателите на МНИ. Той е и от най-цитираните изследователи в областта на детския говор. Неговите трудове са класифицирани в три дяла: а) Приноси в лексикографията; б) Приноси в индоевропеистиката и в) Приноси в областта на общото езикознание, но основна остава студията „Значение на детската лингвистика”. Голяма част от идеите в нея – според

канадския фонолог Дейвид Инграм – са заимствани от Роман Якобсон без да е посочено името на Ив. Георгов. „Но макар и да бъдат открити за света по-късно – пише Л. Илиева – някои от идеите са смели и изпреварили своето време... тези идеи ще заемат почетното си място в световната наука”.

Тъй като много ценните публикации на доц. Илиева са разпръснати в различни издания, препоръчвам те да бъдат събрани в една книга и издадени заедно.

Вече подчертах, че във всички свои работи фонът, върху който авторката разработва проблемите на статиите и рецензиите, е изключително широк, което очевидно се дължи на нейната много широка ерудиция. Това ѝ дава възможност и курсовете, които чете, да са най-разнообразни и интересни: Увод в общото езикознание, Етнолингвистика, Морфология на българския език, Синтаксис, Съвременни лингвистични теории, Проблеми на прабългаристиката, Език и психоанализа, Прагматика, Психоллингвистика, а в Пекиния университет – Българска литература, История на България, Странознание.

Значителна част от студентите, с които тя работи индивидуално, вече са на работа в ЮЗУ „Н. Рилски” като специализанти и докторанти. Средствата, които прилага при преподаването са най-разнообразни, но основни са електронните. Учебникът ѝ „Увод в езикознанието” се нарежда на едно от първите места във факултета. По време дори на задграничните научни експедиции тя продължава обучението със студенти по славистика от Филологическия факултет. Доц. Илиева е постоянен член на журитата в традиционните ежегодни научни студентски четения с конкурсен характер.

В заключение трябва да обобщя: Научната продукция на доц. д-р Лилия Илиева е обемна и изпълнена на изключително високо научно равнище. Тя е разностранна по характер, така както повелява и самата нейна специалност – общо езикознание. Благодарение на широтата на интересите ѝ и на впечатляващата ѝ ерудиция, на владенето не само на западноевропейски, на славянски, но и на някои езици в Азия тя разработва проблеми и на близките до лингвистиката хуманитарни дисциплини като етнология, социология, литературознание, история, социоллингвистика, етнолингвистика, фолклористика, културология и др.

Доц. Илиева е една от най-добрите представителки на синологията у нас. Нейната енциклопедична компетентност представя

в най-добра светлина не само филологическия факултет, но и Югозападния университет у нас и в чужбина.

С пълна убеденост давам своя положителен вот: доц. д-р Лилия Илиева да заеме акадмичната длъжност професор по обявения от ЮЗУ „Н. Рилски” конкурс.

28. 10. 2010 г.
Благоевград

Рецензент: проф. д-р Ив. Кочев